

SEGONA PART

L'APROXIMACIÓ AL TEMA

CAPÍTOL I

Els Cresques i Piri Reis. Els personatges, breu biografia. Controvèrsia sobre l' origen de la Carta, de Piri Reis.

Lourdes Montón

1.1 BIOGRAFIA DE ABRAHAM CRESQUES

Va néixer a Mallorca cap a l'any 1325 o 1326.

Membre d' una família jueva establerta a Mallorca durant diverses generacions, no se sap si la família procedia de Catalunya o del nord d'Àfrica. Hi ha estudis que afirmen que provenien de Cotlliure. Els arxius reals d' Aragó inclouen referències a Ferrer Cresques, metge, i a Vidal Cresques, un alt funcionari.

Es va casar amb Setaddar, qui li va donar dos fills: Jafudà Cresques i Astruda, casada amb el mercader Marzoch Mediní. A la ciutat de Mallorca els Cresques, tenien el taller i la vivenda a prop del Temple, al carrer del Seminari i Plaça de Sant Jeroni, a on es ara La Sapiència.

En 1381 va ser autoritzat a construir uns banys públics per a jueus i va ser eximit de portar el distintiu de la roda judaica. Està documentat que una canella d'aigua de la font de la vila anava al Temple, al abeurador i a l' hort dels Cresques.

Va morir a Mallorca entre els anys 1381 i el 1387

Era cartògraf, fabricant de brúixoles, rellotger i constructor de instruments nàutics. També és autor de la Bíblia hebrea de Farhi (1382)

Es un dels noms més destacats de l'Escola Mallorquina de Cartografia, el moment àlgid de la qual es situa al segle XIV.

Cresques va realitzar un nou tipus de cartografia nàutica de luxe introduïda a l'Illa per Dulceti i en la decoració de les brúixoles més ostentoses, va trobar un mercat nou i va explotar les seves habilitats d'il·luminador. L'èxit d' aquest treball el porta a crea el taller familiar i en el qual es van formar la resta de parents i deixebles.

Gaudia d' una excel·lent reputació en la cort, de la que va ser el *Magister mappamundorum et bruxolarum* (Mestre de les Cartes) del rei de l' Aragó i va rebre

l'encàrrec de Don Joan d'Aragó de realitzar un mapa del món per a Carles VI, el seu cosí, de 13 anys en aquell moment.

La documentació del reis Pere IV i Joan I, exposa que l'obra de Abraham i Jafudà Cresques es va compensar amb un pagament de 150 florins i 60 lliures mallorquines, respectivament per realitzar i concloure unes taules on es representés la figura el mon.

En una carta datada el 5 de novembre de 1381 es fa esment de "Creques el Juheu, qui lodit mapa mundi a fet", el citat mapamundi tal vegada no sigui l'Atlas Català, ja que aquest últim figurava ja en les col·leccions de Carles V, el 1380, a l'inventari de Gilles Malet.

Va ser nomenat "*familiar real*" per Pere el Cerimoniós en 1368.

Se sap que va realitzar altres mapes similars per als reis de França i Aragó en 1381, 1382 i 1387, avui perduts.

1.2 L'ATLES CATALÀ

L'Atlas Català de l'any 1375 es guarda a la Biblioteca Nacional de París.

El conjunt de l'obra té per títol "*Mapamundi, a saber imatge del món i de les regions que hi ha en la terra i del diferents pobles que l'habiten*" i consta de 12 taules, cada dues taules és un pergamí, l'carta, de 64 x 50 cm, i junts tots els pergamins amb les seves tapes fan 64 cm per uns 4 metres. El mapa combina cosmografia, astrologia y geografia.

Es diu Atlas Català, perquè els mallorquins eren catalans de Mallorca des del 31 de desembre de 1229 quan Jaume I va conquerir la ciutat i l'Illa, també eren catalans de Mallorca els reis independents que tenien la cort a Perpinyà. Amb la derrota del rei català de Mallorca Jaume III a Lluchmajor, els síndics mallorquins varen retre fidelitat als reis Pere el Cerimoniós, i després al rei Joan, coetanis del Cresques.

Representa tot el conegut en l'època, des de les costes d'Espanya i Àfrica fins al litoral de Xina.

La principal novetat d'aquesta cartografia nàutica, respecte als antics mapamundis, és que, buscant la utilitat per a la navegació, està fundada en el càlcul de la posició del vaixell i les distàncies entre els ports als quals han de dirigir-se. La cartografia mallorquina dona densa informació proporcionada per les extenses xarxes comercials controlades pels jueus, i són cartes eminentment pràctiques dirigides al navegant.

1.3 BIOGRAFIA DE JAFUDÀ (O YEHUDA O JAFUDDÀ) CRESQUES

Va néixer a Mallorca, aproximadament en 1350.

Va seguir la professió paterna de dibuixant de miniatures i mapes i fabricant de búixoles. En 1391, amb motiu del saqueig del Call, es veié obligat a convertir-se al cristianisme, es batejà i prengué el nom cristià de Jaume Ribes⁽³⁾, que corresponia a un canonge de la Seu, jueu convers el cognom i Jaume pel Comte Rei.

També es convertí el seu alumne Samuel Corcós, que es va dir Macià de Viladesters.

Al igual que el seu pare, va arribar a ser “Magister cartorum Navigandi” a la cort.

El rei Joan el va anomenar *Familiar real*, al igual que Pere el Cerimoniós havia fet amb el seu pare, i el cridà a la seva cort amb tanta insistència que Jafudà acabà per vendre la seva casa del Temple a un notari i se'n va anar a viure a Barcelona.

Segons algunes hipòtesi, pogué ser anomenat coordinador portuguès de la cartografia de l'escola naval de Sagres (Portugal), a la dècada de 1420; hi ha registrat un tal Mestre Jacome de Malhorca amb aquest càrrec, però estudis posteriors (Jaume Riera Sans i Llompart) arriben a la conclusió que no es possible, hi ha una discordança de dates

L'Infant Joan va encarregar a Jafudà un altre mapamundi que va acabar en 1389 després de dos anys de treballs, quan Abraham ja era mort. Aquest Mapamundi es considera perdut i diferia molt poc del de 1375.

Existeixen dos models de facsímil, un que se ajusta en els colors a l'original de París i un altre amb algunes alteracions que es troben respectivament a la Biblioteca Nacional de Madrid i l'altre en el Museu Marítim de las Reials Drassanes de Barcelona.

Es pressuposa que va morir a Barcelona, però s'ignora la data.

(3) Normalment tots els jueus conversos, rebien cognoms que tinguessin a veure amb qüestions geogràfiques o a vegades topònims menors o accidents geogràfics, a diferència del musulmans conversos als que se'ls donava un cognom referit a colors.

1.4 BIOGRAFIA DE PIRI REIS

Piri Reis, nebot de Kemal Reis, va néixer en Gelibou, a la vora dels Dardanelos aproximadament el 1470.

Va ser també almirall de la flota otomana i és recordat com un estudiós de la navegació i un gran cartògraf. Va ser un dels erudits més excepcionals del seu temps, pel que sembla a part de la seva llengua materna, sabia grec, italià, espanyol i fins i tot portuguès.

La seva gran obra sobre la navegació és el “Bahriye”, llibre-guia de viatges i relat dels fets històrics d'aquell moment.

La seva vida va transcórrer en l'època de gran expansió de l'imperi otomà. Va adquirir gran renom gràcies al Mapamundi de 1513 es que va trobar en el Palau de Topkapi en 1929.

INFÀNCIA

Piri Reis neix en Gelibolu (o Gallipolí) entre 1465 i 1470, es desconeix amb exactitud la data.

El nom de Piri Reis és Muhiddin Piri, fill de Hacı Mehmed, i nebot de Kemal Reis, un dels almiralls més destacats de la cort otomana.

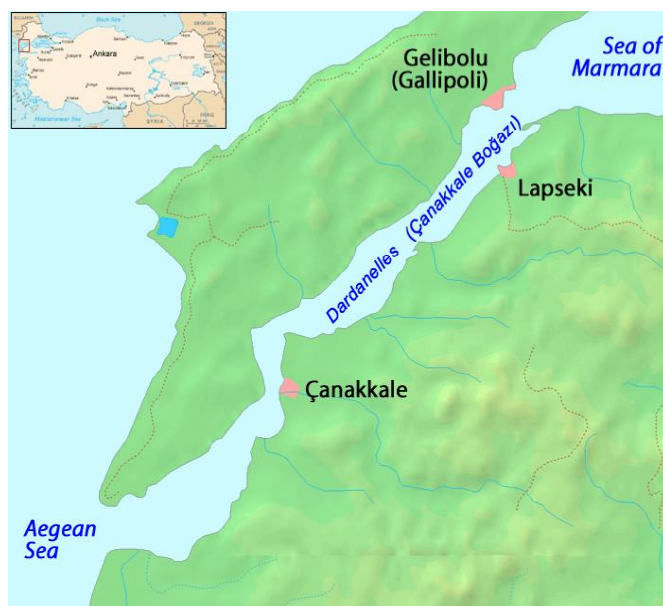
Piri sembla ser un títol de respecte utilitzat pels navegants experimentats d'aquell llavors. Ell també crida Piri al seu oncle Kemal.

El historiador turc İbni Kemal, en referència a la infància i adolescència del jove Piri diu: “Els nois de Gelibolu creixen en l'aigua, com els cocodrils. Els seus bressols són els vaixells i estan acostumats a adormir-se bressolats pels vaivens del mar”.

Piri va passar els primers onze anys de la seva vida al seu poble natal. Gallípolí és una ciutat de la Cosa del Mar de Màrmara que era llavors una de les bases navals més importants de l'imperi otomà.

La península de Gallípoli (grec Καλλίπολις, Kallípolis, turc Gelibolu) és una petita península de Turquia. Es troba al sud de la part europea de Turquia i constitueix el litoral septentrional de l'estret dels Dardanels. La seva ribera nord està banyada per la Mar Egea.

Va servir durant segles als otomans com a punt de partida per a la seva expansió per Europa.

JOVENTUT (FINS A 1511)

Als 12 anys s'embarca com a part de la tripulació del seu oncle Kemal Reis i durant anys va participar en múltiples campanyes com a corsari a la Mediterrània de forma ininterrompuda.

A causa de l'èxit d'aquestes campanyes entre 1499 i 1502 és esmentat per primera vegada en la història naval de Turquia.

Podem seguir-ho en aquest període de la seva vida a través del seu llibre, "Bahriye - Sobre la navegació" en quin ell va registrar la descripció dels llocs que va visitar amb el seu oncle, i els esdeveniments històrics d'aquest temps.

D'aquest període Piri va obtenir gran coneixement de la costa oest del Mediterrani que mes tarda reflectiria en el Bahriye.

En 1495 Kemal Reis va ser nomenat Almirall Major ("Kaptan-i Derya")(Kapudan Paçha) de l' Armada Otomana pel Sultà Beyacid II, qui li va ordenar la construcció del seu major vaixell almirall.

Durant els cinc següents anys van lluitar contra altres pirates, van capturar embarcacions, van protegir unes altres, a diverses illes i costes del Mediterrani: Sicília, Sardenya, Còrsega i sud de França. Passaven l'hivern en ports favorables, especialment al llarg de la costa africana.

El primer reconeixement oficial de les accions de Piri és un relat de les lluites marines en els anys 1499-1502. En aquesta flota a Piri se li va donar el comandament oficial d'alguns vaixells. El seu servei en les batalles (1500-1502) contra els Venecians va ser notable, essent reconegut per la seva bravesa i destresa en combat. Després d'aquesta confrontació se li ascendeix a almirall de la flota.

Després de la mort del seu oncle en 1511, Piri deixa els mars i es retira a Gelibolu, allí inicia la seva etapa com cartògraf.

ETAPA EN GELIBOLU

Després de la mort del seu oncle Kemal deixa els mars i es retira a la seva ciutat natal Gelibolu, allí comença a treballar en el seu primer mapamundi.

Durant l'elaboració de la carta inicia la reorganització del seu diari que més tard es convertiria en el seu llibre Bahriye (Sobre la navegació) que és una espècie de guia, memòries i llibre de viatges.

La secció de la carta que es disposa actualment, correspon a una part d'aquest.

CAMPANYES D' EGIPTE

En 1516 se li atorgà de nou la responsabilitat de comandar una esquadra de galeres que participessin en la campanya otomana contra Egipte i amb la que van prendre Alexandria, important base naval.

Ja mostra llavors el seu primer mapamundi al Soldà Selim I.

Piri, juntament amb una part de la seva flota, va navegar cap al Caire, a través del Nil, experiència de la qual va extreure un detallat mapa i abundant i interessant informació de la zona.

Després del seu periple egipci i ja sota el regnat de Suleyman El Magnífic, que va arribar al poder en 1520, Piri pren part en l'època més gloriosa de la flota turca, on cada batalla s'explicava per victòria, com la campanya de Rodes de 1523. El propi Suleyman l'insta a ser el guia del Gran Visir Pargali İbrahim Pasha, durant aquesta campanya, a fi que comprovi amb els seus propis ulls la grandesa de la seva armada.

İbrahim Pasha, amic de la infància de Suleyman va arribar a ser Gran Visir en 1523 i comandant en cap de tots els exèrcits.

Va ser després d'aquesta campanya que İbrahim Pasha s'adonà de la importància del Bahriye i li demana a Piri convertir les seves notes en un llibre, a fi que es puguin fer còpies i editar-ho. Sense dubtar-ho, Piri torna a Gelibolu i es posa a la feina. Amb l'ajuda d'İbrahim, regala al Soldà, qui queda meravellat. Corria l'any 1526.

Des d'aquest mateix any i d'ara endavant, la seva biografia és fàcilment rastrejable i sabem que Piri es va convertir en 1547 Almirall dels vaixells de la flota dels mars del sud, que correspon a la zona de l'Oceà Índic, el Mar Roig i el Mar d'Aràbia. Va recuperar Adén, en mans portugueses el 1548, va prendre Mascat en 1552.

Els èxits de l'almirall enutgen als seus enemics i va ser víctima de les intrigues de la cort otomana.

L'Emir de Besora informa a Istanbul que Piri ha abandonat les naus a Besora, ha aixecat el cerc d'Hormuz, per això, el Governador d'Egipte, Mehmet Pasha s'enutja i ordena decapitar a Piri Reis al Caire el 1553.

1.5 CONTROVÈRSIA SOBRE L' ORIGEN DE LA CARTA, DE PIRI REIS

La particularitat de la carta de Piri Reis i l'enigma que ha plantejat, és el fet de que descriu detalladament llocs del planeta que es pressuposen totalment desconeguts en aquells moments i l'afirmació escrita per ell mateix de que les fonts utilitzades són "els antics Reis del Mar" i mapes confeccionats en la època de Alexandre Magne.

Aquestes afirmacions i el fet de que gran part de la "terra incògnita" estigues clarament dibuixada, inclòs amb accidents geogràfics com muntanyes i rius han fet qüestionar, com es possible que tingués tal informació?

La meua tasca en el coneixement de la Carta de Piri Reis ha estat verificar el coneixement de las costes de Amèrica Central que existia en aquell moment i en altre cartes que Piri Reis va agafar com a base.

Entre tots el mapes realitzats entre 1507 i 1550 és el millor per la exactitud dels seus traços, és el més perfecte i original.

En el extrem inferior i esquerra de la mateixa carta Piri va escriure:

“En aquest segle no hi ha mapa algun com aquest, en possessió de ningú. La mà d'aquest pobre home ho ha dibuixat i ara ho ha fet possible. A partir de vint cartes i Mapes Mundi, cartes dels Reis del Mar i cartes dibuixades en temps d'Alexandre, Senyor de les Dues Banyes, que mostren la part inhabitada del Món; els àrabs anomenen a aquestes cartes Jaferiye. De vuit Jaferiyes d'aquesta classe i un mapa àrab de Hind, i de mapes dibuixats pels portuguesos, que mostren els països de Hind, Sind i Xina, dibuixats geomètricament, i també d'un mapa dibuixat per Columbus a la regió oest, ho he extret. Reduint aquests mapes a una escala, ha arribat a ser d'aquesta forma.

Per això, el present mapa és correcte i viable per als Set Mars, així com per a aquells països que mostra, considerat correcte i viable pels mariners”

Ja en el prefaci del Bahrije indica que la carta està basada en tots els mapes coneguts, va utilitzar unes vint fonts cartogràfiques, de les quals només es coneix la procedència de catorze i de elles vuit mapa mundi, quatre d'ells portuguesos, un de procedència àrab, un hindú, i un dibuixat per Colom.

A dia d'avui no hi ha evidències històriques que demostrin que la carta de Reis procedeix de "antigues civilitzacions" o de cultures desconegudes. La carta de Piri Reis es considera actualment una extraordinària y bella compilació de tot el coneixement geogràfic de la Europa medieval tardana.

Carta de Piri Reis 1513

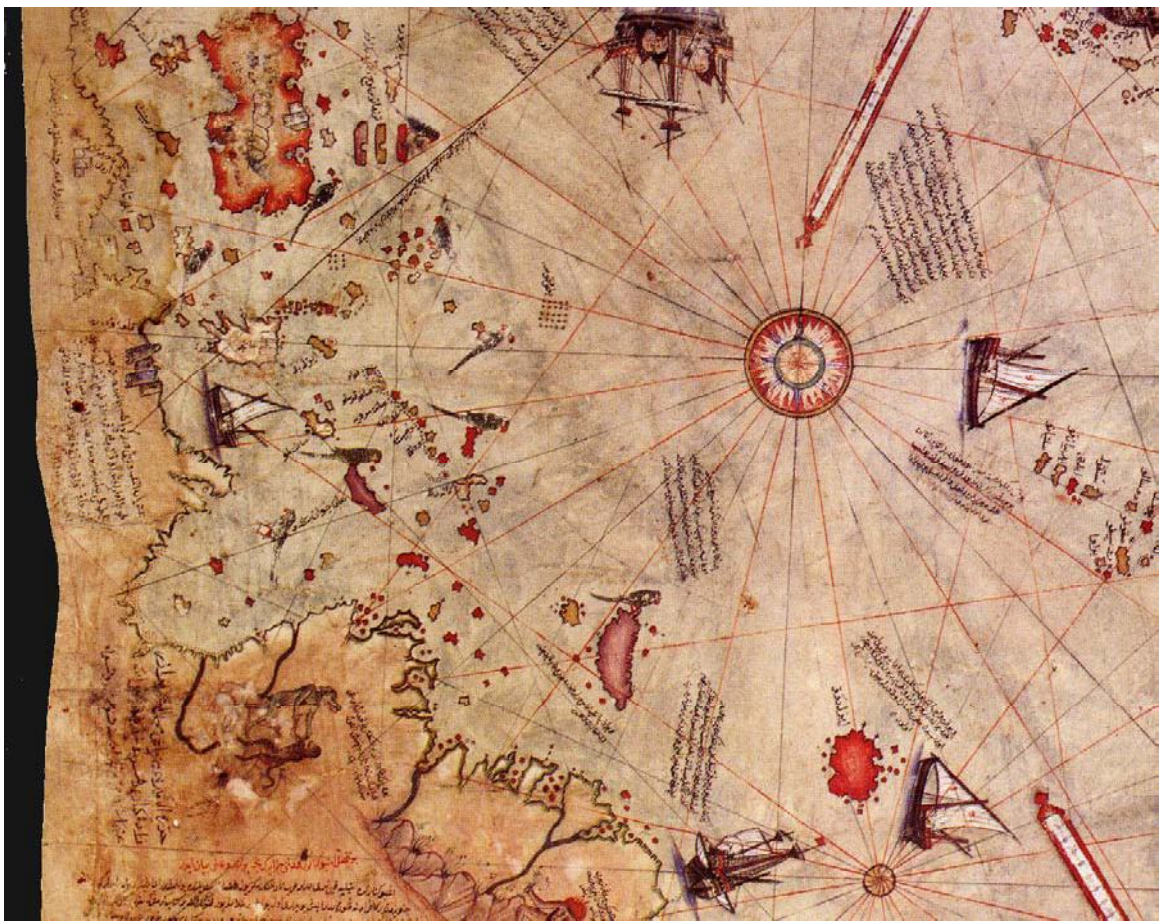
L'ORIGEN COLOMBÍ

La història de aquesta carta comença en 1501, nou anys després del descobriment de Colón, Kemal Reis, capità de la flota otomana, va capturarà disset naus a prop de les costes d' Espanya, i va descobrir interrogant a la tripulació, que un dels que havia viatjat amb l' Almirall al Nou Mon, posseïa una carta dibuixada per Colom en persona. Kemal va enviar al mariner al seu nebot Piri, per l'evident interès que tindria pel cartògraf.

Gregory McIntosh, un historiador especialista en cartogràfica, va examinar la carta en detall i va publicar els seus resultats en “The Piri Reis Map de 1513 (Atenes i Londres: University of Geòrgia Press, 2000)”.

Allí sosté que la font colombina que Reis esmenta fou usada per a dibuixar el Carib: aquesta zona és, en efecte, d'excel·lent importància.

Fragment de la Carta de Piri Reis

Carta actual del Carib

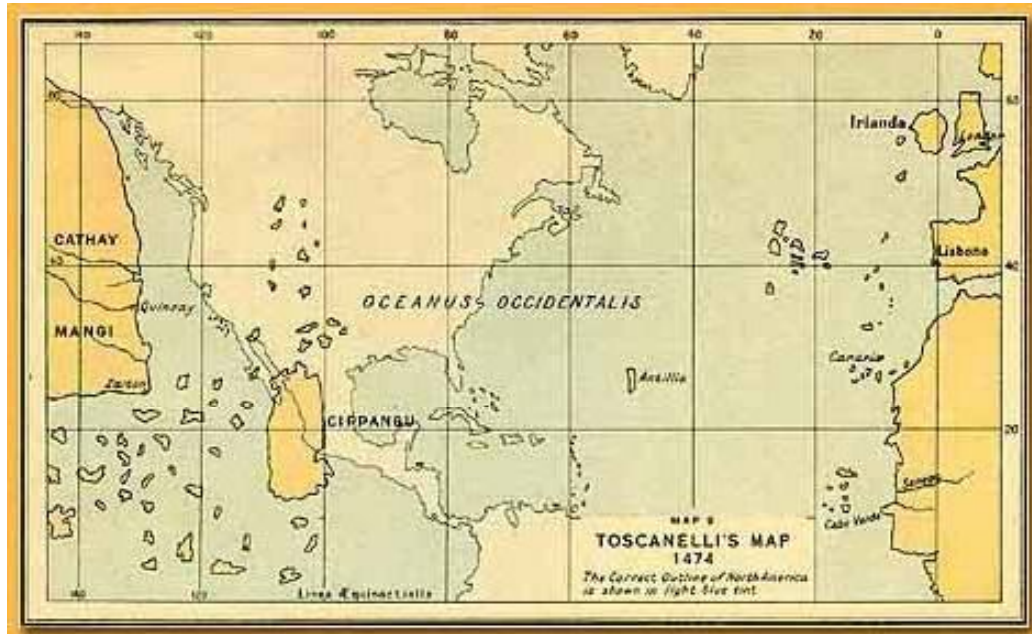
En el seu extrem nord-oest es troba una gran illa anomenada L'Espanyola o la Hispaniola, (avui Haití i la República Dominicana), descoberta per Colom en el seu primer viatge i on havia establert una colònia, indicada en el mapa amb tres torres.

És evident que Colom va deformar a L'Espanyola en els seus mapes, fent-la quedar completament desproporcionada pel que fa a Brasil i orientada de nord a sud en comptes d'est a oest. D'aquesta manera quedava sorprenentment semblant a les representacions convencionals del Cipango (Japó, de Marco Polo) que es veuen en els mapes de Martin Behaim o Paolo Toscanelli. que Colom va utilitzar.

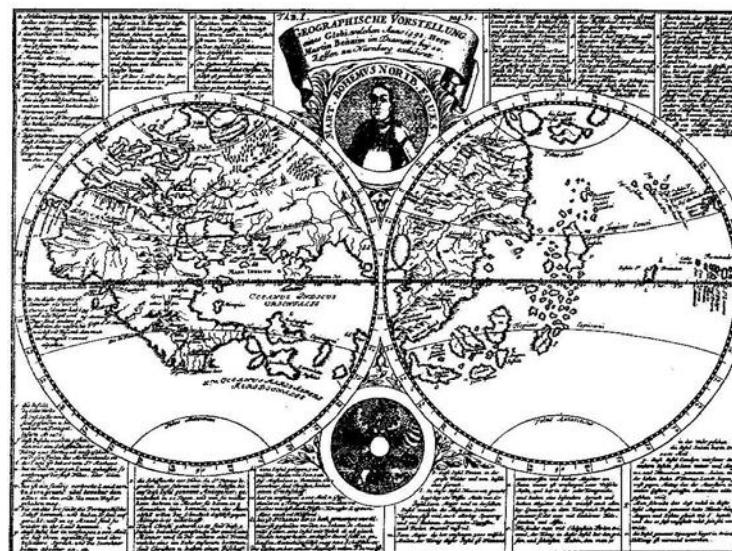
A la carta de Toscanelli, que reproduïm, veurem en color més fosc i s'ha incorporat Amèrica en to més clar, per poder observar la relació entre la Europa i Àfrica conegudes i el Japó i la Xina.

A la carta de Martin Behaim, també s'evidencia aquest espai buit entre Europa i Àfrica, per una banda i Àsia per l'altre

Carta de Toscanelli

Carta de Behaim

Colom, almenys en el seu primer viatge, estava convençut d'haver trobat aquell territori fabulós, i hauria dibuixat a la seva Espanyola amb aquesta forma per a donar suport la seva tesi.

Immediatament al sud de l'Hispaniola es veu Puerto Rico, i al nord-est un conjunt d'illes que anomena "Úndizi Vérgine" ("Les Onze Verges"). Referides per Colom, això evidència l'origen colombí d'aquest sector.

Molts dels noms de ports i accidents geogràfics usats per Reis es troben també en textos colombins. Això es suma al criteri de que tampoc aquesta zona es basaria en mapes de l'antiguitat remota.

Mc Intosh, afirma que el mapa mostra dos grups d'Illes Verges perquè Piri Reis les va prendre de dos mapes diferents sense advertir que representaven el mateix.

Un element encara més important, per a reafirmar l'origen colombí d'aquesta zona del mapa, davant del seu suposat origen arcaic, és que la veritable illa de Cuba no apareix, tal com és lògic en un mapa colombí, doncs Colom pensava al principi que el territori continental americà era una part d'Àsia, i ho va dibuixar com a tal. En el mapa de Piri Reis, la projecció continental que es troba a l'oest de La Hispaniola és, amb tota seguretat, Cuba; i apareix de nord a sud tal com Colom creia, influenciat per les descripcions de Marco Polo, sobre Catay.

Atès que Colom pensava que havia trobat la costa asiàtica, lògicament va dibuixar el continent d'aquesta manera, segons la representació convencional. De fet, tot sector continental en l'extrem nord-oest està etiquetat amb topònims que en els viatges colombins van ser assignats a llocs cubans.

Fins a tal extrem estava convençut Colom que Cuba era un continent, que mentre navegava per les aigües properes a les seves costes el 12 de juny de 1494, va decidir recollir en document públic tal afirmació, i per a això va manar cridar al notari que viatjava amb ells, en el vaixell, Fernando Pérez de Lluna, i va obligar a tota la tripulació a signar el document en el qual es declarava que, des d'aquest moment era evident que allò era un continent i que qualsevol que s'atrevis a declarar el contrari, hauria de pagar 10.000 maravedís i la seva llengua hauria de ser tallada.

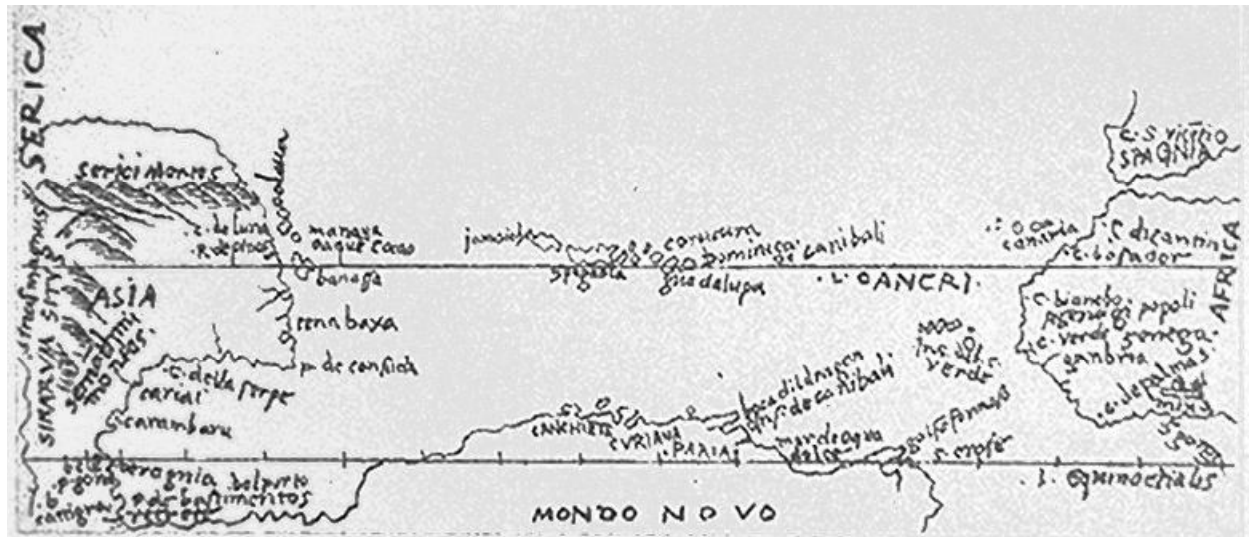
La raó per la qual Piri Reis mostra també la illa caribenya com continent, no respon a la por que pogués tenir de perdre la seva llengua, sinó perquè no es veia capacitat per a contradir una afirmació tan rotunda d'una eminència en navegació com era el l'Almirall de Mar Oceana, que havia estat en aquella part del món diverses vegades.

Cuba també apareixia com continent en un mapa de Colom datat en 1498, que va ser un dels que va emprar, probablement, Piri posteriorment, així com en l'altre realitzat pel

germà de Colom, Bartomeu, en 1503, en el mapa del Món realitzat per Ruysch en 1508.

Carta de Bartomeu Colom

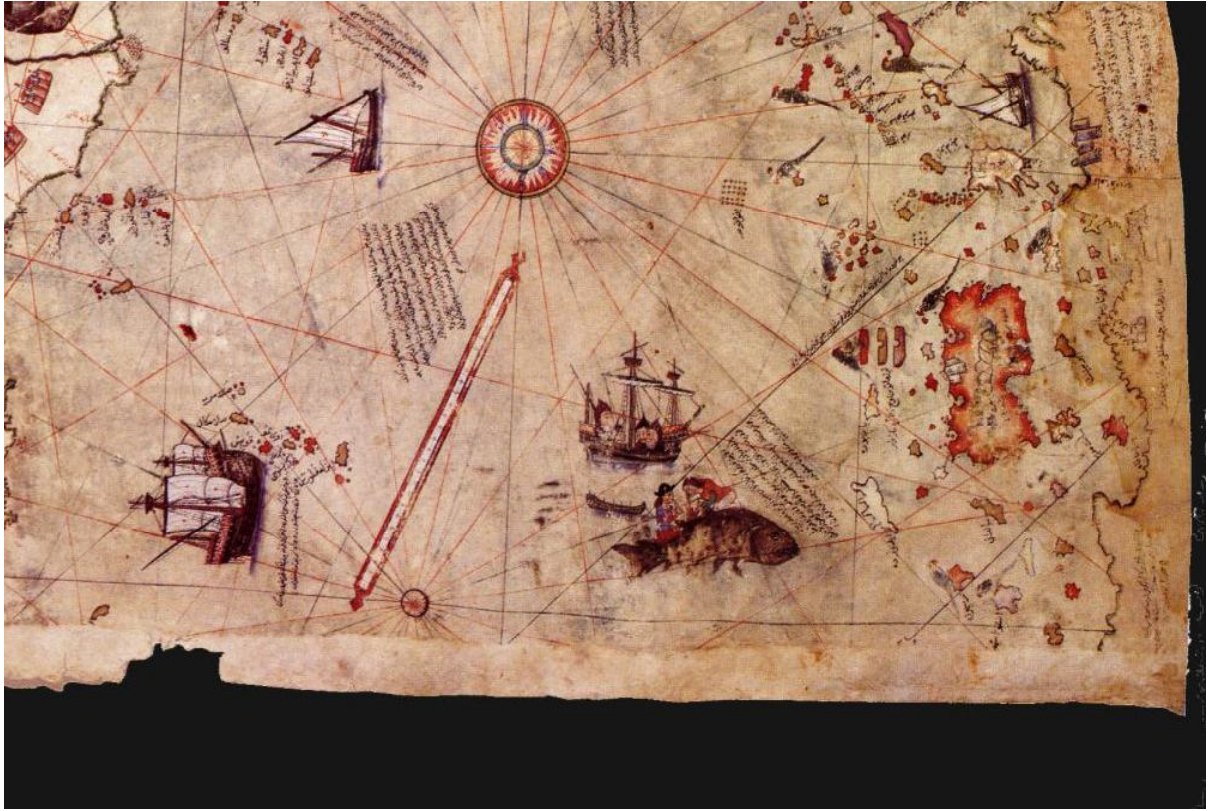

LLEGENDA DE SAN BORONDÓ O BRANDÓ

A la part superior, hi ha un dibuix d'un peix sobre el qual apareixen un home i una dona fent foc, i un vaixell que hi ha tres homes, es recull la història de Sant Borondó, que va ser molt popular en l'Edat Mitjana (es va arribar fins i tot a recollir en Les mil i una nits).

Això evidencia que al menys un del seus mapamundis era una producció europea medieval, no més antic, i que va utilitzar totes les fonts cristianes o àrabs que va poder obtenir.

Fragment del Mapa de Piri Reis invertit, per millor observar la il·lustració

ORIGEN PORTUGUÈS

La delineació de la costa brasilera en la carta de Piri Reis és molt més precisa que la del Carib. La relació i distància entre Sudamèrica i la costa africana occidental, per exemple, és molt més correcta que en la majoria de mapes europeus de la seva època. Els noms que apareixen en aquesta zona, clarament copiats de l'italià i el castellà, queden sense dubtes associats als informes de viatge de Pedro Alvares Cabral, Amérigo Vespucci i Juan de la Cosa (1500).

Pedro Alvares Cabral, al 1500 va descobrir Brasil, quan els vents el van desviar de la seva ruta cap a la Índies Occidentals.

Encara que en rigor l'any Pinçó, va arribar poc abans que ell a les costes del nord-est brasiler i a la desembocadura del riu Amazonas, va ser precisament Álvares Cabral qui va prendre possessió del territori en nom de la Corona portuguesa el 22 d'abril de l'any 1500.

Aquestes terres americanes, havien correspost a Portugal en el repartiment amb Castella, realitzat pel tractat de Tordesillas e 1494 . Després d'una breu escala de 10 dies, Cabral va enviar un vaixell a Portugal amb la notícia del seu descobriment, va reprendre la seva ruta cap a la Índia vorejant Àfrica.

Amèrico Vespucci, navegant italià que va treballar al servei del Regne de Portugal.

En un primer viatge 1497 Arriba al Golf de Mèxic, Costa aquest dels Estats Units i golf de San Lorenzo. En aquest viatge descriu les iguanes i els caimans.

-

Segon viatge 1499 - 1500 Arriba al Brasil. Avança fins al Cap de Sant Agustí (o Consolació) 06° S, i arriba fins a 08° S En el viatge de tornada explora la desembocadura del Amazonas i del Orinoco i la Illa Trinitat i l'Espanyola. D'aquest viatge es recullen anotacions de flora, fauna, aspectes i costums dels nadius i les estrelles que va usar per a guiar-se.

-

Tercer viatge 1501 - 1502 Brasil des de Cap San Agustín, va nomenar tots els accidents geogràfics sobre la base del santoral (Cap de San Roque, Badia de Tots els Sants, riu de Santa Lucia). Arriba a Rio de Janeiro el 1502, al Riu de la Plata, Patagonia, Estret de Magaloes, Maldives i les Georgias del Sud. Estudiosos afirmen que va arribar a latitud 45 ° S

Quart viatge 1503 - 1504 Va al Brasil i Riu de la Plata.

Són dubtosos dos viatges més sobre els que no existeix una evidència clara.

Confirmen les seves troballes, el Mapamundi de Juan de la Cosa de 1500 i el Planisferi Cantino del 1502

Hi ha motius per a afirmar que tota la cartografia anterior a 1514 està basada en els viatges dels Vespucci.

Juan de la Cosa (1500),és un membre de la primera expedició colombina de 1492, que posteriorment navegaria amb Amèrico Vespucci.

ALTRES DETALLS

Un dels detalls topogràfics més sorprenents, i dels quals han causat més discussions, és la presència d'una carena de muntanyes al llarg de Sudamèrica, que Hapgood va identificar com els Andes. Els rius que parteixen d'ella, lògicament, es consideren el Amazonas, el Orinoco i el Riu de la Plata.

L'animal amb dues banyes que es troba al costat de les muntanyes, segons Hapgood, és una llama. No obstant això, el mapa de Piri Reis no és el primer a mostrar muntanyes a l'interior de Sudamèrica.

Són anteriors a Piri Reis, el Mapa de Juan de la Cosa (1500), el de Cantino (1502), el de Caverio, (1504) y la carta de Waldseemüller (1507).

El Planisferio de Cantino (1502) i mapa de Nicolo de Caverio (1504) dibuixen la costa est de Sud-americà, encara que esquemàticament, i una carena adornada amb arbres. Mapamundi de Juan de la Cosa (1500), que presenta, a més de les troballes de Pinçón, al que s'esmenta com descobridor de Brasil, els del segon viatge de Vespucci, a qui va acompanyar. És el mapa existent més antic del Nou Món.

Mapamundi de Juan de la Cosa

El Planisferi de Cantino (1502), també conegut com mapa de Cantino, és el mapa més antic existent que mostra els descobriments portuguesos del segle XV. La seva data d'elaboració és incerta, i el cartògraf que ho va traçar és anònim, probablement d'origen portuguès. El que se sap és que el mapa va ser subreptíciament dut a Itàlia per Alberto

Cantino el 1502. Cantino era un agent de l'italià Duc de Ferrara, que va aconseguir arribar a ser secretari particular del rei portuguès Don Manoel I.

El mapa és notable per representar amb gran precisió zones del món fins a llavors poc explorades pels europeus. La costa de Brasil apareix parcialment traçada, confirmant la conjectura de Pedro Alvares Cabral, que dos anys abans va afirmar que Brasil no era només un territori petit, sinó potser un continent que s'estenia molt més al sud.

Planisferi de Cantino

Mapa de Nicolaus Caverio (1504-05). S'aprecia una serralada en aproximada concordança amb la dels Andes, però no apareix la mítica Terra del Sud. El mapa de Caverio es va dibuixar entre 1504 i 1505, molt abans que s'explorés aquesta zona de l'interior. Existeix una similitud extraordinària entre aquest mapa i el de Piri Reis, pel que es pot suposar que l'un es basa en l'altre.

Carta o mapa de Caverio

Piri Reis podria haver tingut accés també als mapes de Waldseemuller (1507), Clareanus (1510) i Johannes de Stobnicza (1512). Tots estan relacionats entre si i que, gairebé sens dubte, es deriven del mapa de Caverio.

Mapa de Waldseemuller

En particular, el mapa de Johannes de Stobnicza va poder haver estat accessible para Piri Reis, doncs va ser imprès en Cracovia -una edició de Claudio Ptolomeo- en 1512, un any abans del dibuix de Piri Reis.

Aquest podria ser un dels mapes que va anomenar com "dibuixats en l'època d'Alejandro el Gran" (356-323 ane) que fa referència el propi Reis, caient en la confusió que existia entre els dos Ptolomeos (sent el més antic Claudio Tolomeo, astrònom, matemàtic i geògraf grec, del segle II aC 9.)

PART INFERIOR DE LA CARTA

Una de les teories del mapa de Piri Reis és que l'extrem inferior del mapa era l'antàrtica ja que existeix una certa semblança, amb la zona del mapa que es comprèn entre el Riu de la Plata i la Terra de Foc.

Fragment del Mapa de Piri Reis

De fet, el grup de tres illes que es denomina Illes de Sara, es podrien associar perfectament a les Illes Malvines i el punt més oriental de la línia traçada en el mapa, es correspon a l'extrem meridional d'Argentina.

Un altre teoria defensa que Piri Reis es va adonar, a l'arribar al Riu de la Plata, que se li estava acabant la valuosa pell sobre la qual estava plasmant el seu treball. I a fi de no haver de corregir tot el mapa, el que li hagués suposat repetir-lo de nou, va fer el que segurament tots hauríem fet: va girar la línia costanera del traç cap a l'est i va descriure un semicercle que cabés en el cuir. Cal dir, que aquesta pràctica que sembla desgavellada, era molt comuna en l'Edat Mitjana.

Podem concloure que, després de la revisió que els especialistes han realitzat sobre altres mapes de l'època, el de Piri Reis és el més perfecte i original, superant amb escreix qualsevol altre que es conservi fins a la data.